

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 94/23

Luxemburg, 8 juni 2023

Arresten van het Hof in zaak C-407/21 | UFC – Que choisir en CLCV
en in zaak C-540/21 | Commissie/Slowakije (Recht op kosteloze beëindiging)

Pakketreizen en COVID-19-pandemie: een nationale regeling die reisorganisatoren tijdelijk vrijstelt van hun verplichting tot volledige terugbetaling bij annulering is niet verenigbaar met het Unierecht

Een lidstaat kan zich niet aan zijn Unierechtelijke verplichtingen onttrekken met een beroep op de vrees voor dreigende binnenlandse moeilijkheden wanneer de voorwaarden voor overmacht niet zijn vervuld

UFC-Que Choisir en CLCV, twee consumentenorganisaties, hebben de Conseil d'Etat (raad van state, Frankrijk) verzocht om nietigverklaring van een besluit inzake de financiële voorwaarden bij de beëindiging van bepaalde toeristische reis- en verblijfsovereenkomsten in onvermijdbare en buitengewone omstandigheden of in geval van overmacht (zaak C-407/21). Deze regeling is vastgesteld in het kader van de COVID-19-pandemie om reisorganisatoren bij beëindiging („ontbinding”) van de pakketreisovereenkomst vanwege onvermijdbare en buitengewone omstandigheden de mogelijkheid te bieden een voucher te verstrekken die 18 maanden geldig is en op basis waarvan de bedragen die de reizigers hebben betaald pas worden terugbetaald indien deze voucher niet binnen die termijn is gebruikt. Deze mogelijkheid wijkt af van de eisen van de pakketreizenrichtlijn, die bepaalt dat deze bedragen uiterlijk binnen 14 dagen na beëindiging van de overeenkomst volledig moeten worden terugbetaald.¹ Volgens de Franse regering was deze maatregel bedoeld om de toerismesector levensvatbaar te houden, door te voorkomen dat de solvabiliteit van de reisorganisatoren door het grote aantal verzoeken om terugbetaling in verband met de COVID-19-pandemie zo werd aangetast dat hun voortbestaan in gevaar kwam.

In zijn arrest oordeelt het Hof dat de lidstaten **de organisatoren van pakketreizen niet met een beroep op overmacht kunnen vrijstellen, zelfs niet tijdelijk, van de verplichting tot terugbetaling** als bedoeld in deze richtlijn.

Het Hof verduidelijkt dat „terugbetaling” moet worden begrepen als **terugbetaling in de vorm van geld**. De Uniewetgever **heeft niet de mogelijkheid overwogen om deze verplichting tot betaling te vervangen door een prestatie in een andere vorm**, zoals het aanbieden van vouchers. De doelstelling van de betrokken richtlijn is de verwezenlijking van een **hoog en zo uniform mogelijk niveau van consumentenbescherming**. In feite kan terugbetaling in de vorm van geld **meer bijdragen aan de bescherming van de reizigersbelangen**, hetgeen uiteraard niet uitsluit dat de reiziger op vrijwillige basis een voucher als terugbetaling kan aanvaarden.

Over de redenen voor beëindiging van een pakketreisovereenkomst oordeelt het Hof dat een wereldwijde gezondheids crisis als de **COVID-19-pandemie** moet kunnen worden beschouwd als een „onvermijdbare en buitengewone omstandigheid” waarin de richtlijn volledige terugbetaling vereist, omdat het gaat om een

¹ Richtlijn (EU) 2015/2302 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen, houdende wijziging van verordening (EG) nr. 2006/2004 en van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad, en tot intrekking van richtlijn 90/314/EEG van de Raad (PB 2015, L 326, blz. 1).

gebeurtenis waar duidelijk niemand invloed op heeft en waarvan de gevolgen niet hadden kunnen worden vermeden, zelfs indien alle redelijke voorzorgsmaatregelen waren getroffen.

Verder weerlegt het Hof het argument van de Franse regering dat de COVID-19-pandemie niet alleen een „onvermijdbare en buitengewone omstandigheid” is, maar ook overmacht vormt, waaronder gevallen worden begrepen die verder gaan dan wat men bij de vaststelling van de richtlijn voor ogen had en toestaan dat een nationale regeling wordt vastgesteld die afwijkt van de verplichting tot volledige terugbetaling. Het Hof wijst erop dat het begrip „onvermijdbare en buitengewone omstandigheden” voor de toepassing van de richtlijn een uitputtende invulling is van het begrip „overmacht”. De richtlijn laat niet toe dat wegens overmacht een uitzondering wordt gemaakt op de verplichting tot volledige terugbetaling.

Bovendien stelt het Hof vast dat de lidstaten zich evenmin op overmacht kunnen beroepen ter rechtvaardiging van een nationale regeling die in strijd is met een richtlijn. Er is namelijk hoe dan ook niet voldaan aan de voorwaarden voor overmacht, omdat i) de bestreden regeling neerkomt op een **algemene opschorting** van de verplichting tot terugbetaling **zonder rekening te houden met de concrete, individuele financiële situatie van de betreffende reisorganisatoren**; ii) de financiële gevolgen waarover de Franse regering klaagt **vermeden hadden kunnen worden** door bijvoorbeeld bepaalde staatssteunmaatregelen te bieden aan de betreffende reisorganisatoren; iii) deze regeling (die de reisorganisatoren tot maximaal 21 maanden vrijstelt van hun verplichting tot terugbetaling) **niet zodanig is opgezet dat de gevolgen ervan worden beperkt tot de periode die nodig is om de moeilijkheden te overwinnen die zijn veroorzaakt door de gebeurtenis die mogelijk onder overmacht valt.**

Het Hof herinnert er daarnaast aan dat een nationale rechter bij wie beroep is ingesteld tot nietigverklaring van een nationale regeling die hij in strijd met het Unierecht acht, deze regeling nietig moet verklaren. Het voegt daaraan toe dat de mogelijkheid om in **uitzonderlijke gevallen** (bijvoorbeeld om dwingende redenen die verband houden met de bescherming van het milieu of de elektriciteitsvoorrading van een lidstaat) **de gevolgen van een nietigverklaring aan te passen** in dit geval niet van toepassing is: nietigverklaring van de bestreden nationale regeling kan namelijk niet zodanige schade aan de sector pakketreizen veroorzaken dat de gevolgen van deze regeling moeten worden gehandhaafd om de financiële belangen van de marktdeelnemers in deze sector te beschermen. Dezelfde als de hierboven samengevatte redenering wordt in wezen gevolgd in **zaak C-540/21, Commissie/Slowakije**, waarin het Hof oordeelt dat **de Slowaakse Republiek haar verplichting op grond van de pakketreizenrichtlijn niet is nagekomen** door een wetswijziging vast te stellen waardoor reizigers een pakketreisovereenkomst tijdelijk niet kosteloos en met volledige terugbetaling konden beëindigen.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

NOTA BENE: Een beroep wegens niet-nakoming gericht tegen een lidstaat die zijn uit het recht van de Unie voortvloeiende verplichtingen niet is nagekomen, kan worden ingesteld door de Commissie of door een andere lidstaat. Indien het Hof van Justitie de niet-nakoming vaststelt, dient de betrokken lidstaat zo snel mogelijk aan dit arrest te voldoen. Wanneer de Commissie van oordeel is dat de lidstaat niet aan het arrest heeft voldaan, kan zij een nieuw beroep instellen en daarin financiële sancties vorderen. Worden de Commissie echter geen maatregelen tot omzetting van een richtlijn meegedeeld, dan kan het Hof van Justitie, op voorstel van de Commissie, bij het eerste arrest sancties opleggen.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De volledige tekst van de arresten ([C-407/21](#) en [C-540/21](#)) is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎(+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van de arresten zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎(+32) 2 2964106

Volg ons!

